

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-32, 31-33, 31-34, 31-35 in 31-36 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— Kr. za inostranstvo 15.20 Kr
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglašje iz Kraljevine Italije in inostranstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri poštno čehovnem zavodu:
Ljubljana št. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed
estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Violenti combattimenti in Egitto

Sono stati presi oltre 1.200 prigionieri e distrutti molti mezzi motocarrazzati — Efficace appoggio dell'aviazione — 7 velivoli inglesi distrutti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 16 luglio il seguente bollettino di guerra n. 779:

Il nemico ha violentemente attaccato le nostre posizioni nel settore centrale del fronte egiziano; è stato ovunque contenuto ed immediatamente contrattaccato; abbiamo preso oltre 1200 prigionieri, distrutto buon numero di mezzi motocarrazzati, l'arma aerea è intervenuta con poderose formazioni negli aspri combattimenti, prodigandosi in azioni di assalto contro le forze avversarie attaccanti e nella lotta contro l'aviazione nemica.

Quattro aerei sono stati abbattuti dai valorosi cacciatori del 4° stormo che hanno così raggiunto, dall'inizio delle attuali operazioni in Africa settentrionale, la loro 132 vittoria.

Aviatori tedeschi hanno inflitto alla RAF l'ulteriore perdita di un «Curtiss» e di un «Spitfire».

Aeroplani britannici hanno bombardato Bengasi danneggiando alcune case e uccidendo e ferendo una decina di arabi; un apparecchio nemico risulta distrutto dalla difesa contraerea.

L'aeroporto di Micaaba è stato nuovamente bombardato da reparti aerei nostri e germanici e le sue installazioni ripetutamente centrate.

Dalle operazioni della giornata un nostro aereo non ha fatto ritorno.

Nel Mediterraneo velivoli da combattimento italiani e tedeschi hanno colpito e danneggiato un incrociatore inglese.

Hudi boji v Egiptu

Praznik pomorske topniške milice

Zajetih je bilo 1200 ujetnikov in uničenih mnogo tankov — Zelo uspešna podpora letalstva — Sedem angleških letal sestreljenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 16. julija naslednje 779. vojno poročilo:

Sovražnik je silovito napadel naše postojanke v srednjem odseku egiptovske bojišča. Bil je povsod s takojšnjimi protinapadi zadržan. Zajeli smo nad 1200 ujetnikov in uničili lepo število motoriziranih oklopnih vozil.

Letalstvo je posego v ostre borbe z močnimi oddelki in se odlikovalo v napadnih akcijah proti sovražnim napadajočim silam ter v borbi proti sovražnemu letalstvu. Hrabri lovci 4. eskadre, ki so od začeta sedanjih operacij v severni Afriki dosegli že 132. zmago, so sestrelili 4 sovražna letala. Nemški letalci so prizadeli britanskemu letalstvu nadaljnjo izgubo letala tipa «Curtiss» in letala tipa «Spitfire».

Britanska letala so bombardirala Bengasi in poškodovala nekaj hiš ter ubila ali ranila nekaj deset Arabcev. Protiletalska obramba je uničila eno sovražno letalo.

Letališče pri Mikabi so našli in nemški oddelki znova bombardirali in ponovno začeli njegove naprave.

Naraščajoč pomen Malte za Angleže

Stockholm, 17. jul. s. Poročevalec lista «Svenska Dagbladet» opozarja na težkote, ki so nanje naletele Angleži v svojem prizadevanju, da bi poslali generalu Auchinlecku potrebna ojačenja. Plovba po Sredozemlju je postala za Angleže skrajno težka in nevarna, med tem ko je angleški umik skoro do niske delte še bolj oddaljil operacijsko bazo v Gibraltaru. Naravno je, pripominja dopisnik, da po vsem tem pomen Malte za Angleže narašča. Saj predstavlja ona edino oporišče za britansko lovsko letalstvo, ki prihaja na pomoč osmi armadi. Prav zaradi tega pa letalstvo osi tako silovito in brez usmiljenja napada Malto.

Zasledovanje sovražnika brez prestanka

Izgube sovražnika in vojni plen so nepregledni — Uničevanje obkoljenih sovražnih skupin — Obsežno delovanje letalstva

Iz Hitlerjevega glavnega štana, 16. jul. Nemško vrhovno vojno poveljništvo objavlja naslednje vojno poročilo:

V južnem odseku vzhodne fronte se zasledovanje borbe nadaljuje brez prestanka. Obkoljene in odrzane skupine sovražnika so zaman skušale prodrati proti vzhodu. Izgube sovražnika in vojni plen so nepregledni. Močni oddelki letalstva napadajo prometne zveze sovražnika v zaledju in so razgnali številne sovražne kolone.

Bojna letala so bombardirala Rostov in več luk ob kavkaški obali. V vojaško važnih napravah v Rostovu so nastali veliki požari. Ena tovorna ladja je bila potopljena.

Proti mostiču pri Voronežu je izvršil sovražnik močan napad ob odpori številnih

tankov. Ob sodelovanju letalstva je bil napad po hudi borbi krvavo odbit.

V ostalih odsekih vzhodne fronte samo borbe krajnjega pomena.

V Finskem zalivu je potopila nemška mornarica dva sovjetski podmornici.

V Egiptu je bil močan napad sovražnika na srednji odsek pri El Alameinu zavrnjen. V teku ogorčenih borb pri našem protinapadu smo zajeli 1.200 ujetnikov. Uničenih je bilo gotovo število tankov in motornih vozil.

Na zapadnem Sredozemskem morju so nemška letala napadla angleško križarko in jo z bombami poškodovala.

Pri napadu angleških letalskih oddelkov na obalo zasedenega ozemlja na zapadu je bilo sestreljenih šest angleških letal.

v lukah Novorojsk in Tamanskaja. V pristaniškem področju te luke so bili zadeti tudi drugi važni vojaški cilji.

Letalski boji na zapadu

Berlin, 17. jul. s. Kakor javlja nemško vrhovno poveljstvo, so v sredo zjutraj skupine britanskih lovcev v več zaporednih valovih preletele področje Rokavskega preliva. Nemški lovci »Focke-Wulf« pa so jih zaustavili in jih prisilili k borbi. V teku teh letalskih dvobojev, ki so trajali kakih 20 minut, so nemški lovci brez lastnih izgub uničili dve sovražni letali tipa »Spitfire«. Popoldne istega dne so britanska letala poskušala preleteti področje pri Boulogne, vendar so jih nemški lovci zavrnili, še preden se jim je posrečilo doseči francosko obalo. Tudi pri tem napadu so Angleži izgubili dve letali. Neko peto letalo, tipa »Hudson« je bilo sestreljeno v bližini norveške obale pri Trondheimu.

S finskega bojišča

Helsinki, 17. jul. s. Finske letalske in pomorske oborožene sile so v Finskem zalivu potopile veliko sovjetsko podmornico.

Na osrednjem odseku bojišča pri ožini Aunus je finški oddelek poglaval Sovjete z neke postojanke, kjer so se začasno vgnezdili in jim pri tem zadal hude izgube.

Na bojišču Karelijske ožine je finško poveljstvo s finskimi pionirji uničilo številne utrdbe in razpršilo sovražne pionirje, ki so gradili utrdbe. Na bojišču pri ožini Aunu pa je bilo zabeležiti običajna motilne topniške dvoboje.

Na bojišču vzhodne Karelije, na odseku pri Povensti je bilo zabeležiti povečani ogenj vseh vrst orožja.

Vojna na morju

Buenos Aires, 17. julija s. Mornariško ministrstvo Zedinjenih držav objavlja, da je bil kakih 1500 milj od atlantske obale potopljen velik britanski trgovski parnik. Brodolomci so se izkrcali v neki luki ob atlantski obali. Isto ministrstvo nadalje javlja, da so sovražne podmornice potopile v Atlantiku dva nadaljnja severnoameriška parnika, od katerih je eden vozil pod parniško zastavo.

Timoška lahko reši samo še čudež

Carigrad, 17. jul. s. Znanj turški general Erkelet komentira v listu »Kumhuriet« dogodke na vzhodnem bojišču in izraža pri tem svoje trdno prepričanje, da bo Timoškova vojska dokončno pregažena, češ da bi jo samo čudež mogel še rešiti.

Bombardiranje kavkaških pristanišč ob Črnem morju

Berlin, 17. jul. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so oddelki nemškega letalstva bombardirali večeraj sovjetske luke ob kavkaški obali Črnega morja. Nemška bojna letala so odvrkla bombe največjega kalibra na naprej določene cilje, kar se jim je posrečilo navzile močni reakciji protiletalskega topništva, ki se mu je pridružilo tudi protiletalsko topništvo sovjetskih vojnih ladij v lukah. V luki Sotki je bila potopljena sovjetska trgovska ladja, med tem ko so eksplozivne in zažigalne bombe povzročile veliko škodo na pristaniških napravah.

Rooseveltov gospodarski imperializem

Organ nemškega zunanega ministrstva o zakulisnih ciljih Washingtona

Berlin, 17. jul. s. Nemška politično-diplomatska korespondenca se sklicuje na članke podpredsednika Zedinjenih držav Henryja, ki je nedavno opozoril, da bi moglo pomanjkanje kavčuka v Zedinjenih državah dovesti do tretje svetovne vojne. Po mnenju nemške korespondence so te ugotovitve kaj značilne za imperialistično politiko Zedinjenih držav. Ne glede na samo gospodarsko vprašanje, ki je s tem v zvezi, odkriva podpredsednik Zedinjenih držav v svojem članku težnje, ki bi vzbudile največje ogorčenje, ako bi bile izrečene v katerikoli drugi državi. Severnoameriški državnik napoveduje za Zedinjene države potrebo, da prekinjejo v bodoče mir neke zaradi tega, »ker njegova država ne razpolaga z zadostno proizvodnjo kavčuka, temveč celo zato, ker se kavčuk v Ameriki ne proizvaja po nizki ceni. Med tem ko torej v Washingtonu proglašajo, da se morajo vsi narodi posvetiti miroljubnemu delu v trgovini, da bi si tako zagotovili potrebne proizvode, se za Zedinjene države Severne Amerike nakazuje ukrep, ki odkriva prave vojne in roparske nagone. Sprito takšnega položaja bi torej morali v obeh Zedinjenih državah za Nemčijo, Italijo in Japonsko veljati drugačni zakoni, ko pa so bile hote in namerno postavljene v položaj, v katerem bi bile prisiljene preskrbeti si potrebne surovine izven svojih mej, kar bi jih spravilo v odvisnost od inozemstva, zlasti pa v odvisnost od anglosaških vesil. Toda sleherni izjav te države, da je tak njihov položaj nezmožljiv, so v Zedinjenih državah označevali kot izraz imperialističnih težej. Sedaj pa kar nenkrat Wallace grozi nele, da bo Amerika začela novo vojno, ker Severna Amerika ali Južna Amerika ne proizvaja dovolj gume, temveč tudi za to,

ker je proizvodnja gume predraga. Nobene-ga dvoma ni, da se za temi grožnjami podpredsednika Zedinjenih držav skrijeva gospodarski imperializem Roosevelta, Washington očitno misli, da je zanj znošljiv le tak mir, v katerem bi bila vsa bogastva tega sveta na razpolago izključno le Zedinjenim državam.

Nevarnost inflacije v Ameriki

Stockholm, 17. jul. s. Nevarnost inflacije vidi kot Damoklejev meč nad gospodarstvom in financno plutokratskih Zedinjenih držav in vzmernarja že vse kroge, od kapitalistov židovskega kova do politikanov v službi kapitalizma, industrijecev, poljedelcev in proletarcev, ki so, kakor znano, v glavnem brez posla. Predsednik Roosevelta, ki je državo poglaval v vojno, je seveda najbolj vzmernjen, vendar se ne ve, s kakšnim pozitivnim učinkom. Gotovo je samo to, da je sklical v Washington konferenco glavnih zastopnikov gospodarstva in industrije, ki naj bi proučili sredstva za preprečevanje močne inflacije v Zedinjenih državah.

Pomanjkanje ladij v Ameriki

Buenos Aires, 17. jul. s. Iz Washingtona se doznava, da je bila tam s kapitalom 100 milijonov dolarjev ustanovljena ameriška zveza plovbe. Nova paroplovna družba bo morala s pomožnim brodomjem nadomestiti izgube, ki jih povzročajo podmornice osi ameriškega trgovskega brodomju. Njene ladje bodo vršile pomorsko službo v raznih ameriških notranjih morjih, zlasti v Karibskem morju.

Popolno soglasje vseh indijskih strank

Izjava voditelja pokreta za neodvisnost Indije Kandra Boseja

Tokio, 17. jul. s. V nekem razgovoru je šef pokreta neodvisnosti Indije Kandra Bose dejal, da so si vsi prebivalci Indije ne glede na stranke, ki jim pripadajo, soglasni glede vprašanja indijske neodvisnosti. Razlikujejo se med seboj samo glede metod, po katerih naj bi se dosegel ta cilj, vendar so te razlike nepomembne. Bose je nato dejal, da izjavajo britanske čete v Indiji ne le nadzorstvo nad prebivalstvom, temveč spreminjajo deželo v pravo umobolnico. Zaradi tega je indijski nacionalni kongres zavzel nedvoumno stališče, ki nasprotuje navzočnosti britanske vojske v Indiji. Tako zvanih anglofilskih elementov, je pripomnil Bose, pa ne sme nihče jemati resno.

Na vprašanje glede odnosov med muslimani in Indijci je Bose odgovoril, da je

sprava med njimi zelo zaželenja. Ako je v preteklosti obstajalo nasprotje med tema dvema rasama, je to samo krivda Angležev, ki so z zvijačami preprečevali združitve indijskih prebivalcev. Glede vprašanja, kaj bi sledilo v primeru, da bi Angleži in Američani odklonili svoj umik iz Indije, je Kandra Bose dejal, da umirjeni koraki ne morejo voditi k uspehu. V tem primeru bi se bilo treba zateči k drakonskim sredstvom. Glede odnosov Indije do sil osi je Bose pripomnil, da so te sile prava zaščitnica Indije.

Ali mislite, so vprašali, ako ne bo sprejela svojih prijateljev, potem ko bo pregnala svoje sovražnike? Indijski šef je izjavil, da je ideal Indije sicer njena neodvisnost, ne pa njena izolacija.

Delež italijanskih čet na vzhodni fronti

Z vzhodnega bojišča, 17. jul. s. (Poročilo posebnega poročevalca agencije Stefani.) Zasedba kraja X, ki je važno poljedelsko in industrijsko središče na področju, kjer se razvija sedaj akcija dveh naših kolon v ofenzivi, predstavlja izredno važen uspeh tako zaradi uspeha, ki je bil s tem dosežen proti dobro zavarovani sovražni obrambi, ki je obsegala celo vrsto poljskih utrd, kakor zaradi težav, ki so jih morale naše čete premagati v tem zmagovitem spopadu. Tak je pomen tega uspeha ne glede na to, da sam po sebi ne predstavlja etape večjega značaja v celokupnem čelnem napadu, v katerem so angažirane naše oborožene sile v Doneški kotlini.

Značilnosti borbe na tem odseku izvršajo predvsem iz različne oblike tal, ki so tu bolj podobna stapi in brez pravih cest. Kar pa je uporabljivi poti, so zelo prazne, ker je zemlja zelo rahla. Vročina, ki je v zadnjih dneh navzile bližajočim se nevihtam naraščala, je zahtevala od naših čet najtežje napore, ki pa so bili vsi silajno premagani v onem značilnem zaletu, ki tako označuje naše elinice. Dejstvo je, da niso podobne razmere niti najmanj vplvale na odločno in naglo rešitev spopada, ki je imel za posledico zasedbo kraja X.

Napad na to središče je bil izvršen z uporabo nekaj bataljonov, ki so se mestu približali na nekaj kilometrov in izvršili nanj naskok v dveh kolonah, ki so paralelno pritiskali na severni in južni bok kraja. Prodiranje naših čet je podprlo topništvo s težkimi močnjaki, ki so uspešno odbijali ogenj sovražnega topništva in močnarjev, razpostavljenih v velikem številu na neki višini južnozapadno od mesta.

Po pregledu legijonarskih oddelkov in po pozdravu Kralju in Cesarju ter Duceju, ki ga je odredil Eksk. Galbati, so bila razdeljena odlikovanja za vojaško hrabrosti in sicer ena srebrna in 6 bronastih kolajm v spomin, ena srebrna in 15 bronastih kolajm za žive. Takoj nato so oboroženi oddelki zapeli legijonarske pesmi. Odlikovanci in družine padlih legijonarjev so v spremstvu generala Ginocchietija in zastopstva oficirjev raznih specialnih vrst orožja položili šopek cvetja v spominsko svetišče. Dopoldne je škof msgr. Giordano bral v cerkvi sv. Katarine v Magnanopoli mašo za one, ki so v službi pomorske topniške milice padli. Po maši je bil položen lovorjev venec v kriptoto, posvečeno padlim.

sta. Namen sovjetskega obstreljevanja je bil, da zadrži naših čet in da podpre odpor lastnih oboroženih sil. Že ob 9. uri pa so naši vojski prebili obrambni obroč in se preko protitankovskih jarkov, poženih ovir in minskih polj zaradi naglega posega naših pionirjev približali prvim hišam na periferiji, nakar so nasokčili te zelo utrjene sovražne bunkerje. Navzile živahnemu odporu sovražnika je bilo mesto X. ob 10. uri že trdno v naših rokah, medtem ko so se sovražni oddelki, upirajoč se nepestrano, umaknili na višine proti vzhodu. Toda tudi s teh višin so se morali nato umakniti, ko so jih naši napadli na noč in s ročnimi granatami. Sovražnik je pustil na terenu mnogo mrtvih. Takoj nato se je pričelo metodično očiščevalno delo od hiše do hiše, pri čemer smo zajeli veliko število ujetnikov in zaplenili precejšnje količine vojnega gradiva. Naši oddelki se zdaj pripravljajo že na nove naloge, ki jih čakajo pri njihovem nadaljnjem prodiranju.

Princesa Marija Bourbonška srečna mati

Rim, 17. jul. s. Princesa Marija Bourbonška-Parmška je postala mati drugega otroka. Tako visoka porodnica kakor novorojenec sta zdrava.

Turški novinarji v Nemčiji

Carigrad, 17. julija s. Včeraj je odpotovala v Nemčijo skupina turških novinarjev, v kateri je tudi generalni direktor turškega tiska Selih Saper. Turški novinarji so bili povabljeni v Nemčijo od rejbovke vlade.

V bojih severno od Voroneža je oddelek nemških napadalnih tankov nepričakovano napadel skupino sovražnih sil in jo po daljši srtitvi borbi obkolil. Dne 14. t. m. so bile te oborožene sile uničene, ker so se nanje sesule granate nemškega topništva in bombe nemških letal. V nekem dopisu z bojišča, ki je bil objavljen v nemških listih včeraj popoldne, je podrobno opisana glavna faza zasedbe mestnega središča v Voronežu, potem ko je bila glavna sovjetskih oboroženih sil poražena in prisiljena k naglemu umiku. Nemaški vojni dopisnik pripominja, da je kaj težavno in nevarno delo očiščevanje sovjetskega mesta, v katerem se vselej zadržuje kavkaška skupina, ki se sruilo in krčevito brani, čeprav ve, da je ta obramba zaman. Za takšne branilce je primerno sleherni okno, sleherni kotiček hiše in slehera klet, od koder streljajo svoje poslednje strele. Ko se zdaj, da je odpor v enem bloku hiš že strl in da je mogoče brez ovire napredovati vzdolž ulice, pa se ne pričakovano zaslišijo strelji iz katkega kota kakke druge hiše, ali pa se za njenim vogalom nenadoma pojavi sovjetski tank, ki divje strelja križem kračem z vsem razpoložljivim orožjem, nakar se umakne v kako drugo stransko ulico in se postavi v zasedo za nov napad. V takšnih primerih je ogenj strojne in avtomatičnega orožja tako močan in srtit, da včasih ni mogoče več vedeti, kje je prav za prav nahajala sovražnik in kje lastni vojak. To so nedvomno najbolj trenutki, kajti zaseda preti od vseh smeri. Naj zadostuje, ako navedemo, da je bilo v samem Voronežu uničenih 36 sovjetskih tankov. Sovjeti se krčevito upirajo in izkoriščajo pri tem vsako skrivališče. Ko pa spoznajo nevarnost, takoj opuste svojo postojanko in se pomaknejo za nekaj metrov naprej na drugo postojanko, kjer obnovijo svoje delo. Tako je potrebno, da naši očiščevalni oddelki pregledajo takorekoč hišo za hišo in skoro lokal za lokalom, preden lahko s gotovostjo trdijo, da je področje očiščeno sovražnih sil. Šele ko boljše spoznanje, da je vsak nadaljnji poskus odpora zaman, zapuste mesto in skušajo pri tem rešiti čim več svojega vojnega gradiva in čim več svojih ljudi. Šele tedaj se polagoma prebivalstvo pojavi na ulici in prilze iz svojih skrivališč, v katere se je zateklo vse te dni obleganja mesta. Ti prebivalci so v glavnem ženske, starčki in otroci. Med tem ko so naše čete započele predvsem z vzpostavljanjem reda v tem središču, ki šteje 320.000 prebivalcev, začno meščani takoj pleniti po trgovinah in praznih hišah. Vendar pa Nemci kmalu vzpostavijo red in normalno življenje.

Nekateri nemški listi objavljajo tudi slike zasedenega mesta Voroneža in pripominjajo, da ta fotografija dokumentacija pač najbolj zgovorno demantira vse absurde glasove sovražnega tabora.

Laponska in njeni prebivalci

Samo 40.000 jih je in preživljajo se z rejo severnih jelenov in ribeševom

Laponska naselbina

Čudna, svojevrsna dežela je Laponska, o kateri govorijo zadnje čase poročila z vzhodnega bojišča. In še svojevrsnejši je laponski narod, teh 40.000 rejcev severnih jelenov kakor bi lahko imenovali Laponce. Niso pa samo rejci severnih jelenov, temveč v enaki ali pa še večji meri tudi ribiči, ti pravi gospodarji finskega severa. Prav nič niso podobni drugim prebivalcem pokrajin visokega severa z njihovimi visokimi čeli in modrimi očmi. Skoraj bi rekli, da bolj spominjajo na ostanke ledene dobe, na redko raztresene mamutove kosti sredi povsem neznane pokrajine. Večina izmed njih prebiva zdaj po stoletnem preseljevanju vsaj pozimi v kolibah in samo v severozahodnem delu Laponske, v okraju Enontekiö žive po celotni dolžini še vedno nomadsko življenje v primitivnih laponskih šotorih. Vsi nosijo s trakovi in obšivi okrašene halje, saponke sukunje, usnjene blazne, s senom obložene čevlje na zadrgo in štiriglate čepice.

Vidi jih redko, te prebivalce najvišjega severa, na kolovozih ali potih, vodečih iz Ravanienma in Peetsamo do Ledenege morja. Kdor hoče spoznati njihovo sego in običaje, se mora napotiti v prave laponske vasi in v oddaljene kraje, v Kolari in Muonio ob Onasjoki ali Salmijärvi v Peetsamo, če že ne potovati še naprej v laponske pustanje, kjer so naseljeni kraji še mnogo bolj raztreseni in kjer je ohranilo življenje še mnogo več svoje prvotnosti kakor blizu meje. V teh najoddaljenejših krajih žive Laponce v velikih družinah. Tu vidimo Laponce v vsej njihovi prvotnosti sredi njihove laponske domovine, v njihovih prostornih neobljudenih gozdovih in nepreglednih močvirjih. To so neskončne, pu-

Je v svoji goti osamljenosti in edinstvenosti evropska pokrajina.

Kakor je svojevrsna narava Laponske, tako je svojevrsno tudi dejstvo, da je težko dognati, kje so prav za prav naravno meje te pokrajine. Značaj pokrajine so iz-

Laponsko dekle

preminja skoraj neopazeno, najpočasneje v nizini na zapadu, najhitreje pa v gorskih krajih. Tu je pa zakoreninjena edinstvena svojestvenost Laponske. V primeru z ostalo Finsko ima ta najsevernejši del Laponske z glavnim mestom Rovaniemi le malo jezer in zato nudi večinoma derečim rekam

tem več priske, da vajo po svojih na pravedno spominjajočih strugah vode v dolino. Mrzli dnevi čez zimo se umaknejo polti zelo toplim tednom. Nekaj posebnega je pa v teh krajih izredno jasno nebo in solnce na njem, ki sije sredi poletja noč in dan. Tudi če se za nekaj minut skrije pod obzorje, je tako svetlo, da noči skoraj ni mogoče ločiti od dneva. In to svetlo noč nad okroglimi golimi gorskimi vrhovi, raz katerih ti uhaš pogled kilometre daleč preko podobnih kupol, dajejo Laponski tisti skrivnostni čar, ki vedno znova pritegne tujca.

V prometno tehničnem pogledu je bila Laponska še nedavno povsem zanemarjena in zapuščen. Imela ni nobene ceste, preprežena je bila zelo redko samo s kolovozni in polskimi potmi, dolgi po več sto kilometrov. Šele leta 1929 je bila izročena prometna 531 km dolga avtomobilska cesta od takrat zadnje železniške postaje finskega omrežja Rovaniemi do Petsamo kot edina cestna zveza z ledenim morjem. Zdjaj je ta cesta, vodeča po presekaniju polarnega kroga skoraj izključno po pustini in močvirnatih tundrih, izrednega strateškega pomena. V prvi vrsti zaradi te ceste igra Laponska v sedanjih svetovni vojni zelo vlogo, dočim je bila v prvi skoraj brez pomena. Zdjaj pa ima Finska na tej deželi velik interes. Zdjaj gre namreč za to, kdo bo gospodar Laponske, kjer hrani zemlja v sebi velika naravna bogastva, tako nikelj v okolici Kolosjoke in zlato v okolici Laanile. Tam so našli v pesku reke Ivalojoki in njenih pritokov zlato že leta 1868. Petsamo pa slovi po lososih in odicah tudi daleč izven meja Finske in celo Evrope. Za Laponsko najvažnejši je pa Litnahamari kot najsevernejša skrajna točka avtomobilske ceste na zapadni obali Petsamskega zaliva, kjer je globoko pristanišče, ki pozimi nikoli ne zamrzne, kajti tod mimo teče Zalivski tok.

Kako neskončna je ta cesta! Tundra levo, tundra desno, močvirje, barje, pustinja in neštete breze, ki dajejo vsej Laponski pečat tihe otožnosti. Kaj čuda torej, da pozna severnjak laponsko bolezn, to čudno mešanico skrajnega obupa v prvem letu »izgnanstva« na ta visoki sever in morečega hrepenenja po enaki, nekot prokleti pokrajini, ko je prekoračeno prvo leto življenja v tej navidezni puščobi in ko postaja v daljavi spomin na Laponsko dan za dnem močnejši. Vsaka dežela na svetu ima svoje posebnosti in privlačnosti, kar velja v polni meri tudi za Laponsko. Samo pogledati jih je treba od prave strani in s pravimi očmi, kdor pa išče po svetu samo zabave in razvedrila, kdor hrepeni samo po burnem življenju, seveda na Laponskem ne bo našel nobene privlačnosti.

Ko so bile lesene coklje še prepovedane

Pred 225 leti je nemški kralj Friedrich Wilhelm I. s posebnim ediktom prepovedal nositi jih

Lesene coklje, ki se zopet pojavljajo v vedno večjem številu po vseh evropskih mestih in najbrž tudi drugod, so že zelo stare. V starih časih so bile iz razlogov varčevanja morda še važnejše kakor so sedaj. Lesene coklje so pa imele v vseh časih tudi svoje sovražnike, zlasti med čevljarji. Ko so se začele vedno bolj širiti, so nastopili nemški čevljarji proti njim, češ da jim delajo prehuo konkurenco. Ker pa sami niso mogli ničesar opraviti v boju proti lesenim cokljam, so se obrnili na kralja Friedricha Wilhelma I. Kralj je ušlišal njihovo prošnjo in s posebnim ediktom je kratkoma prepovedal nositi lesene coklje. 225 let je tega, ko so lesene coklje v Nemčiji najstrožje prepovedane. Seveda jih ljudje javno niso več nosili, ker je bila določena za kršitev kraljevega edikta zelo stroga kazen.

Kraljev dekret je bil utemeljen s tem, da odjeda nošenje lesenih cokelj čevljarjem kruh. To je bilo pa najbrž močno pretirano. Tudi ljudstvo je bilo tega mnenja. Na zunaj so se sicer vsi strogo držali prepovedi, ker so se bali kazni, skrivaj se pa nikakor niso mogli ločiti od lesenih cokelj. Nosi so jih pač skrivaj. Ker so se pa navzlic temu prikrivaju kmalu začele širiti

vesti, da ljudje kršijo kraljev edikt, so začele oblasti nepokornežem strogo gledati na prste. Povsod so se našli dobri sosedi, ki so ovajali prijatelje lesenih cokelj. Vedno bolj so se množili taki primeri in končno je bil kralj prisiljen ponoviti edikt s primerno poostrojitvijo kazni. Z utemeljitvijo, da so oblasti pri hišnih preiskavah našle mnogo lesenih cokelj, so bile določene še strožje kazni za kršitev edikta. V ediktu je bilo rečeno, da bo moral vsakdo, ki bi ga kršil, stati prikovani na sramotnem odru, ali pa bo romal v zapor. Biljo se celo primeri, da so kaznovali kar celo vas, ki je morala plačati 100 dukatov, ker vaščani niso hoteli povedati, kdo skrivaj nosi coklje.

Vendar se ni posrečilo cokelj povsem zatreti. Še 25 let pozneje so stikale oblasti po hišah in vedno znova so naletele na prepovedane lesene coklje. Vse zatiranje ni nič pomagalo, lesene coklje so se ohranile. Zdjaj čevljarji pametnejši in jim ne nasprotujejo več, ker jim itak prinašajo vsaj skromen zaslužek. Lesenih cokelj namreč ni mogoče nositi brez jermenčkov in zato te morajo poskrbeti čevljarji. Mnogim ljudem so postale lesene coklje neobhodno potrebne, ker so praktične in poceni.

Slovaška vas v Stuttgartu

Na prostoru v Stuttgartu, kjer so nekoč prirejali državne vrtnarske razstave, je bila v soboto otvorjena razstava, prikazujoča prvič v Nemčiji zgodovino in nastanek, kulturo in običaje mlade slovaške države. Obenem je bil položen temeljni kamen novega nemškega, inozemstvu posvečenega muzeja. Na razstavišču so postavili celo slovaško vas z vsemi njenimi značilnostmi, in sicer ne samo točne modele hiš in gospodarskih poslopj, temveč tudi cele kmečke hiše in manjša podezelska obrtniška podjetja, prenešana nalašč v ta namen iz Slovaške.

Vse to delo so opravili skoraj izključno slovaški delavci, ki so pripeljali s seboj vse gradbeni material z lesom, cementom, železom in žblijem vred. Obiskovalci bodo videli v slovaški vasi tudi slovaško siračo, žgališče za keramične izdelke, slovaški cerkveni zvoni, vodnjak, kmečko hišo z ograjo in vrtno ter druge posebnosti. Tudi vsa oprema je bila pripeljana iz Slovaške.

Posebna privlačnost razstave je pa slovaška krčma, kjer strežijo gostom slovaška dekleta v narodnih nošah in točijo najboljše vina in žganje. Zenskam, ki pridejo pogledat razstavo, so namenjene najlepše slovaške čipke in narodne noše, razstavljene v glavnem poslopju. Pestro sliko slovaškega narodnega življenja in dela izpopolnjujeta razstava lesne industrije in razstava narodnih noš.

Moški o ženskah

Moški se lahko ustraši ženske zvestobe. To je samo podčrtanje občutka biti povsem požrt.

Prestopala je v čustva kakor človek na dolgem potovanju v vlake. Marsikateri, zlasti pa marsikatera se je čudila, da ni zamudila zveze. Toda tako čudno to le ni bilo. Imela je namreč vozni listek v glavi.

Ko mu je priredila prvo sceno ljubosumnosti, ko mu še ni bilo težko zoperstaviti ji udušnega zagovora, je z naraščajočim nezadovoljstvom opazoval, da je igrala njega samega, ne da bi vedela za to, kakor ji je on opetovano zaigral emocije čustva, napol iz resnične žalosti, napol iz naraščajočega veselja nad svojo nadarjenostjo za igralsko umetnost. Odkril je, da je sam kriv, da ji zdaj ni mogel verjeti. Toda obenem njegova vest ni mogla ovirati njegove domišljavosti pri tem, da bi ne vzel pod drobnogled svojega jaza kakor se je v nji nedolžno pihoval. In tedaj je spoznal, da bo lahko občeval z njim samo še ironično.

Skozi deset let si je z vso verno prizadevala postati duhovita žena. Ko se ji je to končno posrečilo, jo je zelo bolelo, da so zdehali od njenih duhovitostih prav tisti moški, ki je polagala na njihovo sodbo veliko važnost, dočim so z največjo naslado poslušali neslanosti in neumnosti komaj dvajsetletnih gosk. To bi ji bilo lahko postalo tragično. Toda usoda ji je bila naklonjena, da ji je prihranila spoznanje, da je v tem zakonitost.

V tisti komediji, ki so v nji avtorju zadostovale tri osebe, da bi jasno prikazale eno stran življenja, je neki gledalec sam pri sebi ugotovil, da sta obe ženski.

Kralj in tat

Ko je stopal Friderik Veliki nekoč v mraku skozi veliko avdično dvorano gradu Sanssouci, je opazil na lestvi stoječega moža, ki je hotel sneti stensko uro. To se mu pa ni posrečilo, ker je lestev drsela po parketu, da ni mogel vzdržati ravnotežja na nji.

Kaj pa počenjaš tu? — je vprašal kralj. — Pomočnik dvornega urarja sem — je odgovoril moški mirno. — To uro moram odnesti v popravilo. Tako mi je naročil hišni upravitelj. Toda lestev drsi...

— Kar splezaj po nji, jaz jo bom držal, — je dejal kralj. Rečeno storjeno. Kmalu je bila ura sneta; mož jo je zavil in odšel z njo.

Drugi dan je pa prišel h kralju ves razburjen hišni upravitelj in mu povedal, da je bila dragocena stenska ura ukradena. Kralj je zmajal z glavo in ko je ostal sam, se je nasmehnil. Kmalu so tatu zgrabili, kralju pa predložili v podpis akt o primerenem kaznovanju. Toda po kratkem premisleku je kralj napisal na akt: — Falota izpustiti, ker sem mu sam pomagal pri tatvini.

Socialni tečaji na madžarskih visokih šolah

Madžarska vlada je izdala uredbu, po kateri se bodo v bodoče prirejali takozvani socialni tečaji na vseh visokih šolah. Od 1. januarja 1946. bodo mogli postati socialni inšpektorji in referenti za socialno politiko v upravni službi samo absolventi socialnih tečajev, ki so opravili predpisani izpit.

Madžarski se obeta dobra vinska letina

Pridelek mošta bo znašal po cenitvah strokovnjakov šest milijonov hektolitrov

Vsi znaki kažejo, da bo letošnja vinska letina na Madžarskem po količini dobra. V letih 1931 do 1939 so pridelali madžarski vinogradniki povprečno po 3.600.000 hl mošta, dočim ga ni bilo predlanskim niti 1 milijon hektolitrov, lani pa komaj 2 milijona hektolitrov. Zaradi ugodnega vremena v tekočem letu, zlasti pa zaradi obilnega dežja in toplega vremena v maju, računajo letos z zelo dobro letno. Po zasebnih cenitvah bo znašal letošnji pridelek mošta na Madžarskem 6 milijonov hektolitrov. Tudi če ne upoštevamo pri tem pridelek na Sedmograškem in v Bački, od koder še ni nobenih poročil o izgledih na letošnje vinsko letino, bo nedvomno letošnja vinska letina na Hrvaškem rekordna.

Razvoj vinske trte pospešuje tudi ugodno vreme. Ponekod je bilo sicer nekaj toče, toda to ne bo vplivalo na celotni pridelek. Tudi peronospora ni napravila po vinogradih letos omembe vredne škode. Izgledi na ugodno vinsko letino seveda nikoli ne ostanejo brez posledice za položaj na vinemskem trgu. V nasprotju z dosedanjimi živahnimi kupčijami je nastal v vinski trgovini zadnje čase zastoj. Vinogradniki in veletrgovci bi radi razveljavili vse sklenjene kupčije, da bi dosegli višje cene, odnosno počakali do novega vina, da bi videli, kakšne bodo cene. Iz Madžarske ni šlo zadnji dve leti v inozemstvo skoraj nič namiznega grozdja. Letos ga bo pa zopet lahko izvažala.

Kakor doslej bo šlo tudi letos največ madžarskega namiznega grozdja v Nemčijo in bivšo Češkoslovaško in Poljsko.

Primerno vnovčenje bogate vinske letine je v prvi vrsti vprašanje financiranja. Madžarska vinska trgovina se zdaj arizira, iz nje bodo v doglednem času izločeni vsi židje. Vinski trgovci so se že začeli pogajati z bankami, da bi dobili na razpolago dovolj kreditov za financiranje letošnjih poslov. Po ocenitvi strokovnjakov bo potrebnih 50 do 60 milijonov pengo. Ta denar bodo morale dati na razpolago banke. Denarni zavodi bi morali biti načeloma pripravljeni dati na vkladišeno novo vino lombardne kredite do 70% vrednosti.

K vprašanju arizacije madžarske vinske trgovine je treba še omeniti, da bodo oblasti po podatkih budimpeštanske trgovsko-obrtno zbornice ugodile prošnjam krščanskih trdk glede vinske trgovine do 85%. V Budimpešti gre vse skozi dobro fundirana podjetja, dočim bi treba prisločiti podezelskim trdkam na pomoč s krediti, ker je bila doslej vinska trgovina tam večinoma v židovskih rokah. Večje banke bodo dale na razpolago 20 do 25 milijonov pengo investicijskih kreditov.

Obnovite naročnino!

45 delam. Jasper je stal zraven njega.

»Pojdiva, Jasper,« sem rekla. »Nu, pojdiva, pridni bodi!« Sklonila sem se, in pes se je to pot dal prijeti za ovratnik. »V hiši sem našla vrvice,« sem rekla možu.

Ni mi odgovoril; privezala sem vrvice Jasperju za ovratnik in ga potegnila za seboj. »Z Bogom,« sem rekla. Mož mi je pokimal, gledajo me s svojimi drobnimi bobastimi očmi.

»Videl sem vas, ko ste stopili noter,« je dejal. »Da,« a nič ne de. Gospod de Winter me ne bo zmerjal.

»Ona zdaj ne prihaja več tu noter,« je rekel mož. »Ne, nič več ne prihaja,« sem ponovila.

»Saj nisem nič povedal, kaj?« je rekel bebec. »Ne, ne, bodite brez skrbi,« sem dejala.

Zagodrnjal je nekaj nerazumljivega ter se jel znova pripogibati in brskati. Krenila sem po bregu naprej; na skalah je stal Maksim z rokami v žepih in me čakal.

»Oprosti,« sem mu zaklicala. »Jasper ni hotel iti. Morala sem poiskati košček vrvice.«

Maksim se je naglo zasulak na petah in krenil proti gozdu.

»Kaj ne pojdeva več po skalah?« sem vprašala. »Čemu? Zdjaj sva tu,« je kratko odvrnil.

Znova sva jo ubrala tik ob hišici in zavila po stezi, ki je vodila v gozd. »Žal mi je, da sem se tako zamudila, a kriv je bil Jasper,« sem rekla.

»Kar naprej je lajal na tega moža. Kdo je neki bil?«

»I, Ben, kdo drug; siromak, ki še muhi ne bi storil žalega. Njegov oče je bil pri nas gozdni čuvaj; stanovali so blizu pristave. Kje si dobila vrvice?«

»V hišici na bregu sem jo našla,« sem odgovorila.

»So bila vrata odprta?«

»Da, samo poriniti jih je bilo treba. Vrvico sem našla v shrambi, kjer so jadra in majhen čolnic.«

»Aha... Razumem.« In čez trenutek je dodal:

»Hišica bi morala biti zaklenjena; nihče nima pravice, da bi odpiral vrata.«

Nisem odgovorila; te reči mi niso bile nič mar.

»Ali ti je Ben povedal, da so vrata odklenjena?«

»Ne,« sem rekla. »Zdelo se mi je, da vobče ne razume, kaj ga vprašujem.«

»Večjega bedaka se dela, kot je,« je rekel Maksim.

»Kadar hoče, zna prav dobro povedati, kaj bi rad. Najbrže je bil kdo velikokrat v hišici, pa ni maral, da bi ti uganila.«

»Ne verjamem,« sem odgovorila. »Hišica se mi je zdelo zapuščen; nihče se ni bil ničesar dotaknil.«

Povsod je bilo polno prahu in nikjer nisem videla kake stopinje. Strašno vlažno je znotraj. Bojim se, da se bodo knjige pokvarile, stoli in zofa pa tudi. Miši mora biti nič koliko; videla sem, da je pogrijnalo na zofi vse pregledano.

Maksim ni rekel ničesar. Korakal je od sile naglo, in breg nad obalo je bil strm. Kraj, kjer sva bila zdaj, se je močno razlikoval od Srečne doline. Tod so bila drevesa temna, debela so stala na gostu in azaleji ni bilo več. Dež je kar lil od vej; voda mi je curkila za ovratnik in po tilniku nizdol. Neprijetna zona me je oblivala, kakor bi se me dotikal mrzel

prst. Od plezanja po skalah, ki ga nisem bila vajena, so me bolele noge. Jasperja, ki ga je bilo tekanje upelhalo, sem morala vleči za seboj, jeziki mu je visel iz gobca.

»Pridi, Jasper, za Boga!« je vzdihnil Maksim.

»Spravi ga v tek, za vrvice travi... Skratka, stori kar koli! Beatrice je imela prav. Pes je predebel.«

»Sam si kriv,« sem oporekala. »Tako naglo hodiš. Ne moreva te dohajati.«

»Ko bi me bila ubogala, namesto da si šla skakat po tistih skalah, bi bili že doma. Jasper je dobro poznal pot. Ne vem, čemu si morala teči za njim.«

»Misliha sem, da bi utegnil pasti v vodo, in plime sem se bala.«

»Meniš, da bi pustil psa na cedilu, če bi bil v nevarnosti zaradi plime?« je odvrnil Maksim. »Saj sem ti rekel, da ne hodi v tisto stran, zdaj pa godrnjaš, ker si upehana.«

»Nič ne godrnjam,« sem odgovorila. »Ob tej naglici bi se vsak upelhal, tudi če bi imel jeklene noge. Sicer pa, ko sem šla nazaj k Jasperju, sem mislila, da prideš za menoj, ne pa da si ostal, kjer si bil.«

»Zakaj bi se le potil in dirjal za tem prekletim psom?« je vzdihnil Maksim.

»Nič bolj se ne bi bil spotil, ko bi bil dirjal za Jasperjem, kakor prej, ko si tekal za kosi lesa, ki so plavali na vodi,« sem odvrnila. »To praviš samo, ker ne najdeš drugega opravčila.«

»Drago dekletce, iz kakšnega vzroka naj bi po tvojem beračil za opravčbo?«

»Ali... Ne vem. Nehajva, slišiš,« sem rekla utrujeno.

D. Du Maurier:

Prva žena

Roman

Iskala sem vse na okrog, da bi našla konček vrvice. Ničesar ni bilo, kar bi moglo služiti mojemu namenu, prav ničesar ne. V ozadju sobe so bila druga vrata; stopila sem k njim ter jih nekam strahoma odprla; imela sem tesnobni občutek, da bom odkrila nekaj nepričakovanega, nekaj, česar rajši ne bi poznala. Strahoten pogled, ki me ga bo groza...

To je bilo seveda nesmiselno. Vrata so se zdaj res odprla v shrambo za čolne. Tu so ležala vesla, tu klini, ki sem se bila pripravila nanje; dve ali tri jadra, majhen čolnic, kante s firnežem in vsakovrstne malenkosti, ki jih potrebujejo pri jadranju in čolnarjenju. Na lesenem pogradu je ležal klobuč konopljenega motvoza, zraven njega pa zarjavel žepni nož. Baš tisto, kar sem potrebovala za Jasperja. Odrezala sem kos vrvice in se vrnila v izbo. Dež je še vedno bobil po strehi in curjal po dimniku v kamin. Hitro sem stopila iz hiše, ne da bi se ozrla, prizadevaje si, da ne bi videla ne od miši ogledanega divana ne plesnive posode ne pajčevin na modelnih ladjicah; zaprla sem škripajoča vrata in stala kmalu spet na belem bregu.

Mož zdaj ni več brskal; oprezal je za menoj, kaj